
Zakon o deviznom poslovanju – prekršaji -

Regulativa spoljnotrgovinskog i deviznog poslovanja

- Zakon o spoljnotrgovinskom poslovanju i Zakon o deviznom poslovanju, sa podzakonskim propisima (uredbe, odluke, pravilnici, uputstva, naredbe...)
- Zakon o spoljnotrgovinskom poslovanju uređuje «fizičko» kretanje roba, usluga i kapitala
- Zakon o deviznom poslovanju je kompleksan propis, koji uređuje finansijsku realizaciju spoljnotrgovinskih poslova, kreditne odnose sa inostranstvom, koji su ranije bili regulisani posebnim zakonom, kao i ostale kapitalne poslove

Protivpravna ponašanja

- Podela: krivična dela - privredni prestupi - prekršaji
- Kaznenim odredbama Zakona o deviznom poslovanju propisana:
 - a) 2 krivična dela;
 - b) 85 prekršaja za rezidenta – pravno lice, ogranak stranog pravnog lica, banku i nerezidenta – pravno lice;
 - c) 40 prekršaja za rezidenta – preduzetnika;
 - d) 30 prekršaja za rezidenta – fizičko lice;
 - e) 19 prekršaja za nerezidenta – fizičko lice;
 - f) prekršaj za domaćeg izdavaoca elektronskog novca, platnu instituciju i javnog poštanskog operatora (od 1. oktobra 2015.)

Devizni prekršaji

- Devizni prekršaji su kompleksni i zahtevaju poznavanje i praćenje velikog broja propisa, kako od strane privrednih subjekata, tako i od strane organa kontrole
- Postupak kontrole i utvrđivanja postojanja osnova sumnje podrazumeva poznavanje ne samo Zakona o deviznom poslovanju, već i drugih propisa, utvrđivanje često komplikovanog činjeničnog stanja, poznavanje različitih postupaka i isprava
- Sudski postupak podrazumeva izvođenje i ocenu dokaza, što neretko obuhvata proučavanje velikog broja dokumenata, kao i izradu izreke, obrazloženja i rešenja koji su najčešće vrlo obimni

Prekršaji po tekućim poslovima

- Član 4. Zakona: izvoz i uvoz robe ili usluga, koji su ugovoreni u devizama ili dinarima, a nisu naplaćeni, odnosno plaćeni u roku dužem od godinu dana od dana izvršenog izvoza ili uvoza, kao i roba ili usluga koja je unapred naplaćena, odnosno plaćena u devizama ili dinarima, a nije izvezena, odnosno uvezena u roku dužem od godinu dana od dana izvršene naplate, odnosno plaćanja, smatraju se komercijalnim kreditima i zajmovima
- Obaveza izveštavanja Narodne banke Srbije uređena odredbama Odluke o izveštavanju o kreditnim poslovima sa inostranstvom (član 24. Zakona) – propisani izuzeci od obaveze izveštavanja

Prekršaji po tekućim poslovima

- Prekršaj – postupanje suprotno članu 24. Zakona, odnosno prekršaj je učinjen ako učinilac ne izvesti Narodnu banku Srbije o kreditnom poslu sa inostranstvom na način i u roku koji propiše Narodna banka Srbije (*napomena: Odluka o izveštavanju o kreditnim poslovima sa inostranstvom*)
- Prekršaj u praksi najčešće postoji u slučaju:
 - a) Propuštanja propisane obaveze izveštavanja;
 - b) Izveštavanjem Narodne banke Srbije, ali sa docnjom u odnosu na propisani rok

Prekršaji po tekućim poslovima

- Članom 6. Zakona uređeno prebijanje dugovanja i potraživanja po osnovu realizovanog spoljnotrgovinskog prometa robe i usluga i po osnovu kreditnih poslova sa inostranstvom u devizama
- Podzakonski propisi: Uredba Vlade i Odluka Narodne banke Srbije
- Više radnji izvršenja prekršaja, u zavisnosti od vrste prebijanja (po osnovu realizovanog spoljnotrgovinskog prometa – bilateralno, intrakorporativno, po međunarodnim ugovorima, ili po osnovu kreditnih poslova sa inostranstvom u devizama)
- Prekršaji i prekršajne kazne propisani za sve kategorije lica, osim za nerezidente – fizička lica

Prekršaji po tekućim poslovima

- Prekršaj, najpre, može biti učinjen ako učinilac ne izvrši prebijanje dugovanja i potraživanja po osnovu realizovanog spoljnotrgovinskog prometa robe i usluga na način koji propiše Vlada – moguće radnje izvršenja:

- a) bilateralno prebijanje bez propisanog sporazuma ili izjave;
- b) intrakorporativno prebijanje preko društva koje nije u sistemu multinacionalne korporacije ili preko društva koje ima sedište na teritoriji jurisdikcije sa preferencijalnim poreskim sistemom;
- c) ukoliko učinilac ne čuva dokumentaciju o izvršenom prebijanju u propisanom roku od deset godina

Prekršaji po tekućim poslovima

- Prekršaj, potom, može biti učinjen i ako učinilac ne izvrši prebijanje dugovanja i potraživanja po osnovu kreditnih poslova sa inostranstvom na način koji propiše Narodna banka Srbije – moguće radnje izvršenja:
 - a) prebijanje koje nije izvršeno na osnovu propisanog ugovora o prebijanju ili na osnovu propisane izjave o saglasnosti o prebijanju;
 - b) prebijanje koje je izvršeno na osnovu ugovora ili izjave o saglasnosti, ali koji nisu zaključeni u pisanom obliku;
 - c) prebijanje na osnovu pismene izjave o saglasnosti o prebijanju, ali s čim se nije saglasila i druga strana u poslu

Prekršaji po tekućim poslovima

-
- Član 7. Zakona - banke, odnosno rezidenti, osim rezidenata - fizičkih lica, i nerezidenti, mogu prenositi, odnosno platiti ili naplatiti potraživanja i dugovanja koja su nastala po osnovu realizovanog spoljnotrgovinskog prometa robe i usluga rezidenata, koji se ne smatra komercijalnim kreditima i zajmovima, na osnovu ugovora čiji su elementi propisani Zakonom i koji je zaključen između prenosioca i preuzimaoca, uz obavezu prenosioca da dužnika, odnosno poverioca iz osnovnog posla obavesti o izvršenom prenosu
 - Posebni uslovi za rezidenta - javno preduzeće i pravno lice sa državnim kapitalom ili pravno lice koje je u procesu restrukturiranja ili privatizacije – trojni ugovor i saglasnost Vlade

Prekršaji po tekućim poslovima

- Propisano više prekršaja po članu 7. Zakona:
 - a) ukoliko učinilac prenese, odnosno plati ili naplati potraživanje i dugovanje koje nije nastalo po osnovu realizovanog spoljnotrgovinskog prometa robe i usluga rezidenata;
 - b) ukoliko posao iz člana 7. Zakona ne izvrši na osnovu ugovora, odnosno ne dostavi obaveštenje o izvršenom prenosu (alternativna radnja izvršenja);
 - c) ukoliko ugovor ne sadrži podatke propisane Zakonom;
 - d) ukoliko rezident prenos izvrši suprotno posebno propisanim uslovima za određene kategorije rezidenata

Prekršaji po tekućim poslovima

- Član 8. Zakona: rezident ne može izvršiti naplatu, plaćanje ili izdati nalog za plaćanje, odnosno izvršiti prenos nerezidentu, na osnovu ugovora u kojem nije navedena stvarna cena ili na osnovu neistinite isprave
- Kaznene odredbe: ukoliko je iznos veći od 100.000 evra - krivično delo sa priprećenom kaznom zatvora od šest meseci do pet godina (kažnjiv i pokušaj), za iznos do 100.000 evra – prekršaj
- Radnja izvršenja alternativno: (a) ako učinilac izvrši naplatu, (b) ako učinilac izvrši plaćanje, (c) ako učinilac izda nalog za plaćanje ili (d) ako učinilac izvrši prenos nerezidentu

Prekršaji po direktnim investicijama

- Član 11. Zakona (upućivanje na druge propise):
 - a) plaćanje i prenos kapitala po osnovu direktnih investicija rezidenata – pravnih lica, preduzetnika i fizičkih lica u inostranstvo vrši se slobodno, u skladu sa zakonom koji uređuje spoljnotrgovinsko poslovanje
 - b) plaćanje i prenos kapitala po osnovu direktnih investicija nerezidenata u Republici vrši se slobodno, u skladu sa zakonom koji uređuje (strana) ulaganja

Prekršaji po direktnim investicijama

- Prekršaj iz Zakona može biti učinjen samo postupanjem koje je suprotno propisima na čiju shodnu primenu upućuje Zakon
- Direktne investicije rezidenata – smisao kaznene odredbe?
- ZSP ranije bila propisana obaveza izveštavanja nadležnog ministarstva o direktnom ulaganju domaćih lica u inostranstvu u propisanom roku – u međuvremenu ukinuta
- Direktne investicije nerezidenata – obaveze propisane Zakonom o ulaganju u vezi sa transferom uložених sredstava ili carinskim olakšicama po osnovu uvoza opreme koja predstavlja ulog stranog ulagača

Prekršaji po poslovima izveštavanja

- Na osnovu člana 37. stav 1. Zakona doneti su Odluka o obavezi izveštavanja u poslovanju sa inostranstvom i Uputstvo za sprovođenje Odluke
- Na osnovu podataka iz izveštaja koji dostavljaju obveznici izveštavanja izrađuje se projekcija platnog bilansa Republike, kao analitička podloga za utvrđivanje ciljeva i zadataka monetarne politike i praćenje ostvarivanja te projekcije
- Radnja izvršenja prekršaja – ako ne postupi u skladu sa propisanom obavezom izveštavanja (široko definisano, uz upućivanje na druge, podzakonske propise)

Prekršaji po poslovima izveštavanja

- Rezidenti - obveznici izveštavanja su dužni da Narodnoj banci Srbije dostavljaju sledeće izveštaje:
- a) Obrazac DI-1 – izveštaj o stranim direktnim investicijama nerezidenata u zemlji (stanja i transakcije);
- b) Obrazac DI-2 – izveštaj o stranim direktnim investicijama rezidenata u inostranstvu (stanja i transakcije);
- c) Obrazac GRU – Izveštaj o transakcijama rezidenata s nerezidentima po osnovu izvođenja investicionih (građevinskih) radova;
- d) Obrazac RN – Izveštaj o stanju i prometu na računima rezidenata u inostranstvu i na kontokorentnim računima

Prekršaji po poslovima izveštavanja

- Obaveza izveštavanja - kontinuirana obaveza
- Svi izveštaji se, na propisanim obrascima, podnose za tromesečni izveštajni period
- Rok – najkasnije 10 dana po isteku izveštajnog perioda
- Način dostavljanja – isključivo elektronskim putem, na imejl adresu NBS
- Obveznici izveštavanja (potencijalni učinioci prekršaja) – pravna lica sa stranim udelom (DI 1), pravna i fizička lica (DI 2), rezidenti koji imaju zaključene ugovor o izvođenju radova sa nerezidentom (GRU), rezidenti koji imaju rešenje NBS (RN)

Prekršaji po poslovima izveštavanja

- Obaveza izveštavanja (u zavisnosti od vrste izveštaja):
 - a) o transakcijama koje su izvršene u izveštajnom periodu (Obrazac GRU);
 - b) o transakcijama i stanju u izveštajnom periodu (obrasci DI 1 i DI 2);
 - c) o stanju i prometu u izveštajnom periodu (Obrazac RN)
- U praksi prekršaj najčešće izvršen:
 - a) propuštanjem obaveze izveštavanja;
 - b) izveštavanjem koje je izvršeno sa docnjom u odnosu na propisani rok

Prekršaji po poslovima izveštavanja

- Najčešći slučajevi propuštanja obaveze izveštavanja:
 - a) o transakcijama po osnovu direktnih investicija nerezidenata u zemlji;
 - b) o stanju direktne investicije nerezidenta u izveštajnom periodu;

Primer:

- a) prvo tromesečje: direktna investicija nerezidenta – izveštavanje o transakciji;*
- b) drugo i treće tromesečje: bez promene – izveštavanje o stanju;*
- c) četvrto tromesečje: delimično povlačenje direktne investicije nerezidenta – izveštavanje o transakciji.*

Prekršaji po poslovima izveštavanja

- Napomene za slučaj propuštanja obaveze izveštavanja u dužem vremenskom periodu:

- a) institut prekršaja u produženom trajanju iz Zakona o prekršajima (jedinostveni umišljaj, više istih vremenski povezanih prekršaja, koji čine jednu celinu zbog najmanje dve od sledećih okolnosti: istovetnosti oštećenog, istovrsnosti predmeta prekršaja, korišćenja iste situacije ili trajnog odnosa, jedinstva mesta ili prostora izvršenja prekršaja) - može se izreći kazna teža od propisane;
- b) sud može osloboditi od kazne učinioca prekršaja za koji je propisana novčana kazna ako posle izvršenog prekršaja, a pre nego što je saznao da je okrivljen otkloni posledice dela ili nadoknadi nastalu štetu

Prekršaji po poslovima izveštavanja

- Prekršaj će postojati i ukoliko učinilac dostavi propisani izveštaj Narodnoj banci Srbije, ali tek po isteku propisanog roka – izveštavanje sa docnjom u odnosu na propisani rok
- Pažnja – Odlukom i Uputstvom propisani rok za dostavljanje DI 1 i DI 2 izveštaja za četvrto tromesečje je do 10. januara naredne godine, dok su korisničkim uputstvom Narodne banke Srbije propisani rokovi za dostavljanje „konačnog“ izveštaja za četvrto tromesečje – 31. mart naredne godine
- Sa stanovišta utvrđivanja prekršaja – od značaja samo odredbe Zakona, Odluke i Uputstva

Kontrola deviznog poslovanja

- Zakonom propisano da kontrolu deviznog poslovanja vrše NBS, PU, carinski organi, ali i drugi nadležni organi (Uprava za sprečavanje pranja novca, organi unutrašnjih poslova i drugi)
- Zakon o inspekcijskom nadzoru uvedena novina – kontrolne liste (samo u postupku redovnog nadzora): inspekcija je dužna da (a) sačini, (b) objavi i (v) primenjuje kontrolne liste – PU 5. maja 2016. objavila kontrolne liste
- Praktična vrednost kontrolnih listi – njihovim objavljivanjem privrednici mogu unapred tačno da znaju koje su njihove obaveze, šta treba da urade da bi svoje poslovanje i postupanje uskladili sa propisima i šta će konkretno inspektor da kontroliše

Kontrola deviznog poslovanja

-
- Objavljeno je 7 kontrolnih lista za devizno poslovanje (poslovi iz čl. 4, 6, 7, 11. i 27. Zakona) i 2 za menjačko poslovanje
 - Svaka lista sadrži sledeće podatke: (a) propisi koji se primenjuju u konkretnom postupku, (b) vrsta, početak i oblik nadzora i (v) podatke o nadziranom subjektu, o odgovornom licu u subjektu i o predstavnicima subjekta koji prisustvuju inspekcijskom nadzoru
 - Liste sadrže pitanja sa ponuđenim odgovorima „da“ i „ne“, te broj bodova koji zavisi od stepena rizika (neznatan, nizak, srednji, visok i kritičan)
 - Privredni subjekti mogu da izvrše samoproveru poslovanja, a izveštaj o samoproveri da dostave inspekciji, zajedno sa dokumentacijom

Kontrola deviznog poslovanja

- Primer samoprovere po poslu prenosa potraživanja iz člana 7. ZDP:
 - a) rezident A – izvoznik prenosi potraživanje koje ima prema nerezidentu B, a koje je nastalo po osnovu izvoza robe, na drugog rezidenta C (novog poverioca nerezidenta B);
 - b) rezidenti A i C zaključuju ugovor o prenosu potraživanja;
 - c) u ugovoru navode: podatke o ugovornim stranama i podatke o valuti i iznosu potraživanja koje je predmet prenosa;

Kontrola deviznog poslovanja

- Primer samoprovere po poslu prenosa potraživanja iz člana 7. ZDP:
 - d) u ugovoru nisu navedeni: podaci o osnovu po kom su nastala potraživanja i dugovanja koja su predmet prenosa i podaci o dužniku (nerezidentu B) iz osnovnog posla;
 - e) rezident A, kao prenosilac potraživanja, nije o izvršenom prenosu obavestio dužnika (nerezidenta B) iz osnovnog posla;
 - f) osnivač rezidenta A je drugi nerezident, o čemu rezident A s docnjom izveštava NBS dostavljanjem Obrasca DI 1

Питања:	ДА	НЕ	Бодови
1. Да ли су потраживања или дуговања која су пренета, плаћена или наплаћена, настала по реализованом спољнотрговинском промету робе и услуга резидената, а који се не сматра комерцијалним кредитима и зајмовима?	5	/	5
2. Да ли је посао извршен на основу уговора закљученог између преносиоца и примаоца потраживања и дуговања?	5	/	5
3. Да ли је преносилац о извршеном преносу обавестио дужника, односно повериоца из основног посла?	/	0	0
4. Да ли уговор садржи идентификационе податке о уговорним странама (назив, адреса, ПИБ, матични број)?	5	/	5
5. Да ли уговор садржи податке о основу по ком су настала потраживања и дуговања која су предмет преноса?	/	0	0
6. Да ли уговор садржи податке о дужнику, односно повериоцу из основног посла (реализованог спољнотрговинског промета робе и услуга)?	/	0	0

Питања:	ДА	НЕ	Бодови
7. Да ли уговор садржи податке о валути и износу потраживања и дуговања који су предмет преноса?	5	/	5
8. Ако је оснивач резидента нерезидент, да ли резидент извештава НБС о директним инвестицијама нерезидента у земљи?	5	/	5
а) Ако је одговор на претходно питање ДА, да ли извештај о директним инвестицијама нерезидента у земљи (стања и трансакције) доставља тромесечно - на Обрасцу ДИ-1?	/	0	0
9. Ако је резидент јавно предузеће, правно лице са државним капиталом или правно лице које је у процесу реструктурирања или приватизације да ли за наведени посао има прибављену сагласност Владе?	/	/	/
10. Ако је резидент јавно предузеће, правно лице са државним капиталом или правно лице које је у процесу реструктурирања или приватизације, да ли има сагласност односно изјаве свих учесника у послу?	/	/	/
Укупно			25

Kontrola deviznog poslovanja

- Bodovanje poslova prenosa iz člana 7. Zakona: odgovor DA - 5, odgovor NE - 0 bodova
- Ukupan broj bodova, odnosno stepen rizika:
 - a) 40 – neznatan rizik;
 - b) 35 – nizak rizik;
 - c) 25-30 – srednji rizik;**
 - d) 15-20 – visok rizik;
 - e) 0-10 – kritičan rizik.

Zastarelost i zaštitna mera

- Rok zastarelosti – postupak po prekršajima iz Zakona ne može se pokrenuti kad protekne 5 godina od dana kada je prekršaj učinjen (vreme izvršenja prekršaja)
- Za devizne prekršaje, pored novčane kazne, predviđeno je izricanje zaštitne mere oduzimanja predmeta koji su upotrebljeni ili su bili namenjeni za izvršenje prekršaja ili su nastali izvršenjem prekršaja (izuzetno - delimično oduzimanje)
- Poreska uprava je nadležna za izvršenje zaštitne mere, kao i povraćaj prethodno oduzetih deviznih i dinarskih sredstava
- Trajno oduzeta sredstva se uplaćuju u budžet

HVALA NA PAŽNJI